

1

Ham! Ham, ham! *Ham!* Ham!

Latru în noapte. Latru, latru. Strig, dar nimeni nu-mi răspunde. Urlu, dar nici măcar ecoul nu-mi răspunde.

„*Ce preferi – Estul lui Xerxes sau Estul lui Hristos?*“

Singur – cu eczemă pe creier.

Singur, în sfârșit! Cât de minunat! Numai că nu așa mă așteptasem eu să fie. Ah, dacă-aș putea să fiu măcar singur cu Dumnezeu!

Ham! Ham! Ham!

Închid ochii și îi invoc imaginea. Iat-o plutind în întuneric, o mască închegată din stropii spumei de mare: *bouche* à la Tilla Durieux, arcuită, dinți albi, regulați, ochii înnegriți de rimel, pleoapele de un albastru sclipitor, vâscos; părul revărsat sălbatic, negru ca abanosul. Actrița provenită din Carpați și din mansardele Vienei. Răsărită, precum Venus, pe maidanele din Brooklyn.

Ham! Ham, ham! *Ham! Ham!*

Urlu, dar pentru cei din jur urletul meu nu-i decât o șoaptă.

Numele meu e Isaac Dust. Mă aflu în cel de-al cincilea limb al lui Dante. Și repet, asemenea lui Strindberg în delirul său: „Ce importanță are? Ce contează dacă tu ești singurul sau ai un rival?“.

De ce oare îmi izbucnesc în minte toate numele astea bizare? Numele colegilor de la scumpa noastră Alma Mater: Morton Schnadig, William Marvin, Israel Siegel, Bernard Pistner, Louis Schneider, Clarence Donohue, William Overend, John Kurtz, Pat McCaffrey, William Korb, Arthur Convissar,

Sally Liebowitz, Frances Glanty... Nici unul dintre toți ăștia nu și-a înălțat vreodată capul. Înțepeniți sub lespezile de mormânt. Țintuiți ca năpârcile.

Tot acolo sunteți, colegii mei?

Nici un răspuns.

Tu ești, August, dragule, cel care-și înalță capul în întuneric? Da, e Strindberg, un Strindberg cu două coarne care-i țâșnesc din frunte. *Le cocu magnifique*¹.

Cândva, într-o vreme fericită – când? unde? pe care planetă? – obișnuiam să mă învârtesc de la un perete la altul, salutându-i pe unul și pe celălalt, toți vechi prieteni: Leon Bakst, Whistler, Lovis Corinth, Brueghel cel Bătrân, Botticelli, Bosch, Giotto, Cimabue, Piero della Francesca, Grünewald, Holbein, Lucas Cranach, Van Gogh, Utrillo, Gauguin, Piranesi, Utamaro, Hokusai, Hiroshige – și Zidul Plângerii. Și Goya, și Turner. Fiecare dintre ei avea ceva prețios de împărtășit. Și mai cu seamă Tilla Durieux, cea cu buzele senzuale, grăitoare, întunecate ca petalele de trandafir.

Acum, zidurile sunt despuiate. Și chiar de-ar fi încărcate cu capodopere, n-aș mai recunoaște nimic. Întunericul s-a închis peste ele. Asemenea lui Balzac, trăiesc cu tablouri imaginare. Până și ramele sunt imaginare.

Sunt Isaac Dust² – țărână, născut din țărână și întors în țărână. Țărână la țărână.

Anastasia, alias Hegoroboru, alias Bertha Filigree de la Lacul Tahoe-Titicaca și de la Curtea Imperială a Țarilor, e internată, pentru moment, în secția pacienților sub observație. S-a internat din proprie inițiativă, ca să afle dacă e în toate mințile sau nu. Și Saul latră în delirul lui, crezându-se Isaac Țărână. Suntem troieniți într-o cămăruță sordidă cu o chiuvetă și două paturi. Fulgeră intermitent. Contele Bruga, păpușica lor dragă, huzurește pe birou, înconjurat de idoli javanezi și tibetani. Rânjește ca un nebun care soarbe dintr-un castron cu gaz. Peruca lui, confecționată din sforicele violete, e încununată

1. Fernard Crommelynck, *Încornoratul magnific* (în fr. în orig.) (n.t.).

2. *Dust* înseamnă în engleză „praf”, „țărână” (n.t.).

de o pălărie miniaturală, à la *Bohème*, importată de la Galerie Dufayel. Se sprijină cu spatele de câteva volume depozitate de Stasia la noi, înainte de a se interna la ospiciu. Iată titlurile, de la dreapta la stânga :

Orgia imperială; *Pivnițele Vaticanului*; *Un anotimp în infern*; *Moartea la Veneția*; *Anatema*; *Un erou al timpului nostru*; *Despre sentimentul tragic al vieții*; *Dicționarul Diavolului*; *Crengi de noiembrie*; *Dincolo de principiul plăcerii*; *Lysistrata*; *Marius Epicureanul*; *Măgarul de aur*; *Jude neștiutul*; *Străinul misterios*; *Peter Whiffle*; *Mica floare*; *Virginibus puerisque*; *Regina Mab*; *Marele Zeu Pan*; *Călătoriile lui Marco Polo*; *Cântecele lui Bilitis*; *Viața necunoscută a lui Iisus*; *Tristram Shandy*; *Urciorul de aur*; *Rădăcina și floarea*.

Doar o singură lacună: *Metafizica sexului* de Rozanov.

Găsesc (pe un petic de hârtie de ambalaj de la măcelărie), scris de mâna ei, următorul citat – evident – dintr-una din cărți :

„Ciudatul gânditor N. Fiodorov, un rus printre ruși, avea să-și găsească propria sa formă originală de anarhism, ostilă statului“.

Dacă i-aș arăta acest citat lui Kronschi, ar alerga pe dată la balamuc și l-ar prezenta ca o probă. Probă a ce? A faptului că Stasia e în toate mințile.

Să fi fost ieri? Da, ieri, pe la patru dimineața, când m-am dus la stația de metrou să o caut pe Mona, pe cine mi-a fost dat să văd hoinărind alene pe sub fulgii de zăpadă? Pe Mona cu prietenul ei atlet, Jim Driscoll. Văzându-i, ai fi crezut că merg mână-n mână să culeagă violete pe o câmpie aurită. Nici o reacție la zăpadă și la ger, nici o preocupare pentru rafalele polare care suflau dinspre râu, nici o teamă de Dumnezeu sau de oameni. Se plimbau, răsând, pălăvrăgind, fredonând. Liberi ca pasărea cerului.

Cip, cirip, cântă ciocârliă la poarta paradisului.

I-am urmărit de la oarecare depărtare, aproape contaminat și eu de perfecta lor nonșalanță. Brusc, au cotit la stânga, în direcția apartamentului lui Osiecki. Mai bine zis, a „rezidenței“ lui. Bineînțeles, luminile erau aprinse și pianina mecanică răspândea difuz *Morceaux choisis* de Dohnányi.

— Ave, dulce păduche! i-am spus în gând și am trecut mai departe.

Dinspre canalul Gowanus se ridica o ceață ușoară. Probabil că se topea un sloi de gheață. Când am ajuns acasă, am găsit-o ungându-și fața cu cremă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, unde ai fost? m-a întrebat cu un ton aproape acuzator.

— Te-ai întors de mult? am contraatacat eu.

— De ore întregi.

— Ciudat. Puteam să jur că eu am plecat doar de vreo douăzeci de minute. Probabil că am mers în somn. Și ce-i mai nostim e că aveam impresia că te-am văzut plimbându-te braț la braț cu Jim Driscoll.

— Val, se vede că nu ți-e bine.

— Nu, sunt doar îmbătat... Vreau să spun, am halucinații.

Și-a pus palma rece pe fruntea mea, mi-a pipăit pulsul. Se pare că toate erau normale. Arăta nedumerită. De ce inventam asemenea povești? Numai ca să o chinuiesc? Nu avea ea destule necazuri, cu Stasia la ospiciu, cu chiria neplătită? Ar trebui să dau dovadă de mai multă considerație.

Mă îndrept spre ceasul deșteptător și îi arăt minutarele. Ora șase.

— Știu, mi-a răspuns.

— Deci nu pe tine te-am văzut acum câteva minute pe stradă?

S-a uitat la mine de parcă aș fi oscilat pe muchea demenței.

— N-ai de ce să te îngrijorezi, drăguțo, am liniștit-o. Toată noaptea am supt șampanie. Acum sunt convins că nu pe tine te-am văzut – doar corpul tău astral. Fac o pauză. Oricum... Stasia e OK. Am avut o discuție lungă cu unul dintre interni.

— Tu...?

— Da, cum n-aveam ceva mai bun de făcut, m-am gândit să mă duc până la clinică, să văd ce mai face. I-am dus niște *charlotte russe*.

— Ar trebui să te culci, Val, ești epuizat! Pauză. Dacă vrei să știi de ce am venit atât de târziu, am să-ți spun. Tocmai am plecat de la Stasia. Am externat-o în urmă cu trei ore.

A început să chicotească – să chicotească sau să cotco-
dăcească?

— O să-ți povestesc totul mâine. E o poveste lungă, a
adăugat.

Spre uimirea ei, i-am răspuns :

— Nu te mai osteni, am auzit totul cu puțin în urmă.

A stins luminile și s-a vârat în pat. Am auzit-o râzând pe
înfundate de una singură.

Ca un bobârnac de noapte bună, am șoptit :

— Bertha Filigree de la Lacul Titicaca.

Adeseori, după un interval de Spengler sau de Elie Faure,
obișnuiam să mă trântesc pe pat, complet îmbrăcat și, în loc
să meditez la culturile antice, mă pomeneam bâjbâind printr-o
lume labirintică de născociri. Nici una dintre acestea nu
părea să se apropie de adevăr, nici măcar într-o chestiune
atât de simplă ca mersul la toaletă. Stasia, un suflet esențial-
mente loial, recursese la aceeași tactică, pentru a-i face
plăcere Monei. Dar chiar și în povestea ei fantezistă că ar fi
o bastardă din familia Romanovilor exista, pe undeva, un
grăunte de adevăr. Minciunile ei nu erau niciodată goale-go-
luțe, așa cum erau ale Monei. Mai mult, dacă o confrun-
tai cu adevărul, nu făcea o criză de isterie, nici nu părăsea,
emfatic, camera. Nu, pur și simplu îți răspundea cu un
rânjet larg care, treptat, se transforma în zâmbetul plăcut al
unui copil angelic. Existau clipe când simțeam că aș putea
s-o scot la capăt cu Stasia. Dar de câte ori intuiam că a sosit
momentul potrivit, Mona o îndepărta fulgerător de mine, ca
o leoaică gata să-și apere puiul. Unul dintre cele mai bizare
goluri din conversațiile noastre intime, pentru că, uneori, se
întâmpla să avem conversații prelungite și aparent sincere,
una dintre lacunele inexplicabile, după cum am spus, se
lega de copilăria celor două. S-ar fi zis că, din leagăn, au
sărit direct în viața de femei adulte. Niciodată nu era pomenit
numele vreunei prietene din copilărie, nici o aluzie la vreo
poznă amuzantă; niciodată nu menționau vreo stradă care
le plăcuse, un parc în care se jucaseră sau vreun joc care le
fermecase. Le-am întrebat direct :

— Vă pricepeți să patinați? Știți să înotați? Ați jucat vreodată șotron?

Da, se pricepeau la toate chestiile astea și la altele în plus. Cum să nu? Totuși niciodată nu-și îngăduiau să alunece în trecut. Niciodată nu li se întâmpla, așa cum survine deseori într-o discuție animată, să-și amintească de vreo experiență stranie sau minunată din copilărie. Câteodată, una dintre ele pomenea în treacăt că își rupsese cândva un braț sau își luxase glezna. Dar unde? Când? Mă străduiam întruna cu diplomație, cu zăhărelul, să le îndrum îndărăt, așa cum conduci un cal năvălaș înapoi în grajd; dar degeaba. Amănuntele le agasau. Foarte bine, atunci procedăm la o întoarcere de 180 de grade. Încep să vorbesc despre Rusia sau despre România, sperând să detectez un licăr sau o rază de recunoaștere. Avansez cu dibăcie, începând cu Tasmania sau Patagonia și apoi treptat, tangențial, îmi croiesc drum spre Rusia, România, Viena și maidanele din Brooklyn. Ca și cum n-ar bănuși nimic din jocul meu, încep și ele să vorbească despre locuri, inclusiv Rusia și România, dar cu aerul că relatează ceva ce le-a fost povestit de altcineva sau despre care au citit într-o carte de călătorii. Stasia, puțin mai vicleană, se preface chiar că-mi aruncă un pont. Îmi relatează un incident, falsificat, din Dostoievski, convinsă că am o memorie slabă sau că, deși memoria mea e bună, nu pot ține minte toate miile de incidente care populează operele lui Dostoievski. Și cum pot fi eu sigur că nu îmi relatează un incident autentic dostoievskian? Datorită faptului că am o memorie excelentă pentru *aura* lucrurilor pe care le citesc. Ar fi imposibil să nu recunosc o falsă tușă dostoievskiană. Oricum, ca s-o stimulez, pretind că îmi aduc aminte de incidentul pe care mi-l istorisește; dau din cap aprobator, râd, bat din palme, îi ofer tot ce așteaptă de la mine și nu trădez nici o clipă că sunt conștient că denaturează. Uneori, îi aduceam aminte, în același spirit ludic, de unele comentarii exagerate pe care le făcuse în legătură cu cine știe ce fleac sau de unele distorsionări deliberate; și dacă ea pretindea că relatase adevărul adevărat, o combăteam, pedant. Și în tot acest timp, Mona ne asista, ascultând cu atenție, fără să-i pese nici de adevăr,

nici de minciună, dar fericită ca o păsăruică pentru că discutam despre idolul, despre Dumnezeu ei: Dostoievski.

Cât de fermecătoare, cât de încântătoare poate fi această lume a minciunilor, a născocirilor, când nu ai nimic mai bun de făcut și nici o miză în joc. Nu-i așa că suntem niște personaje fabuloase, noi, simpatici, afurisiții de mincinoși?

— Păcat că nu-i și Dostoievski aici cu noi! exclama uneori Mona.

Ca și cum și el ar fi *inventat* toți oamenii aceia smintiți, toate scenele dementiale care îi inundă romanele. De parcă le-ar fi fabricat pentru plăcerea lui sau pentru că era un țicnit și un mincinos înăscut. Și niciodată nu le trecea prin cap, celor două, că și *ele* ar putea fi personajele „nebune“ ale unei cărți pe care o scrie viața, cu cerneală invizibilă.

Așadar, nu-i deloc ciudat că aproape fiecare persoană – feminină sau masculină – pe care o admiră Mona e un „nebu“ și fiecare persoană pe care o detestă e un „prost“. Totuși, când ținea să-mi facă un compliment, îmi spunea întotdeauna că sunt un prost.

— Val, ești un prost atât de dulce!

Prin aceasta înțelegea că, după părerea ei, eram destul de grandios, destul de complex, încât să aparțin lumii lui Dostoievski. Câteodată, când se exalta în legătură cu cărțile mele nescrise, mergea până la a afirma că sunt un al doilea Dostoievski. Păcat, însă, că nu pot trânti din când în când câte o criză de epilepsie. Așa ceva mi-ar conferi statura necesară. Dar, din nefericire, lucrul nedorit care se petrece cu mine și care rupe vraja este faptul că eu degenerez vertiginos într-un „bourgeois“. Cu alte cuvinte, devin prea iscoditor, prea sâcâitor, prea intolerant. Dostoievski, așa cum îl vedea Mona, nu manifestase nici un dram de interes pentru „faptele triviale“. (Era unul dintre acele semiadevăruri care te fac uneori să tresari.) Nu, după părerea ei, Dostoievski plutea permanent în nori – sau se îngropa în adâncuri. Nu ținea să înoate la suprafață. Nu se sinchisea de mănuși, de manșoane sau de paltoane. Și nici nu scotocea prin poșetele femeilor ca să descopere nume și adrese. El trăia exclusiv în imaginație.

La rândul ei, și Stasia avea o părere proprie despre Dostoievski, despre felul lui de viață și metoda lui de lucru.